bocsátottak szekéren ábrázolták őt, melyet négy ló repít az egekbe; csupán a későbbi érméken emeli kezét egy másik Kéz felé, amely a mennyből nyúl le hozzá, és amely csakis ama Krisztus keze lehet, akinek istenségét éppen elismerte.[18]

A kézrátétel egyike a legősibb ismert gesztusoknak. A *Teremtés könyvé*ben Izsák is kezével érintve áldja meg fiait, Ézsaut és Jákobot, valamint egyiptomi emlékeken is láthatunk ezzel megegyező testtartásokat. A kézrátétel, olykor mindkét kézé, a kereszténység előtti kultuszok misztériumaiba való beavatásoknak is részét képezte Ázsiában, Európában és Afrikában. Az evangéliumokban Jézus, mikor megáld és meggyógyít valakit, mindig ráhelyezi a kezét. Miután elhagyta őket, mesterük példáját követve az apostolok folytatták a kézrátétel szokását,[19] és ez meghonosodott a liturgiában és az áldó szertartásokban is.[20] Úgy tűnik, e rítus eredete egy láthatatlan fizikai valóságon alapszik, amely többé-kevésbé jól ismert volt az emberi civilizációk kezdeteitől fogva, és amelynek során jelentős mértékű mágneses fluidum áramlik a kinyújtott kéz ujjain át. Az ókoriak is szilárdan hitték, hogy miután kezeiket az ég felé kitárva fogadják az isteni befolyást, az összpontosul, és másoknak is továbbadható azáltal, hogy széttárt ujjaikat a fejükre helyezik. Ezen isteni befolyást a keresztény ikonográfiában a kézből kiáradó fénysugarakként ábrázolták.

Krisztus kezét olykor áldást osztóként, máskor mindenhatóságának és birodalma univerza-

Pszeudo-Dionüsziosz Areopagitész

KÉT LEVÉL

Második levél

GAIUS THERAPEUTÉSZHEZ

Milyen módon lehetséges az, hogy ami minden dolgon felül áll, egyként létezik az isten(i)ség és a jóság princípiumaként is? Ha ismered az isten(i)séget és a jóságot, akkor a megistenülés és a jóvá válás ajándékaiként magát a valóságot *ismered meg, az isten(i)felettiség és a jóságfelettiség utánozhatatlan utánzását, amelynek megfelelően istenülünk meg és cselekedjük a jót. Mivel a megistenülés és a jóvá válás princípiuma azok számára, akik megistenülnek és jót cselekszenek, minden más princípium princípiuma, még az úgynevezett isten(i)ségé és jóságé is, az isten(i)ség és a jóság princípiumán felüliként áll fenn. Amennyiben utánozhatatlan és felfoghatatlan, felülmúlja az utánzásokat és felfoghatóságokat, s mindazt, amit utánoznak és amiben osztoznak.*

litásának szimbólumaként jelenítik meg. Ilyenkor tenyerén tartja a hét apokaliptikus csillagot,[21] mint az égbolt végtelenségének jelképeit, vagy a kereszt által koronázott világ gömbjét. E szerepében az Úr keze ritkán különül el személye teljes képétől. A következő oldalon látható ikonográfiai kép a hét csillagot együttesen ábrázolja, tűzvirágként, az égbolt körén belül. E részlet egy tizenkettedik századi kézirat illuminációjából való.[22]

A keresztény irodalomban gyakori mondás, a *Digitus Dei est hic* (Isten ujja van itt), éppen olyan gyakran utal Krisztusra, mint az Atyára. Az így leírt ujj, nem megszokott módon az áldás ideáját, hanem inkább a tettét és a hatalomét foglalja magában. Az ikonográfiában az a kéz, mely a szentiratok *Digitus Dei est hic*-jét képviseli, a jobb kéz kell, hogy legyen, melynek csupán a mutatóujja nyújtott, a többi pedig behajlított (mint a mutató kéz esetében), hiszen a mutatóujj kinyújtása önmagában, a határozott parancs természetes gesztusaként, csak egyetlen tekintély esetében engedélyezett.

szív

Az ismert civilizációjú ókori népek körében, különösen Ázsiában, Európában és Észak-Afrikában, egészen a modern időkig, a szív képe sokkal inkább a tudás, a gondolkozás és a megértés ideogramja volt, mint az érzelmi vagy fizikai szereteté.[23] Egyiptom bölcsei azt állították,

Negyedik levél

GAIUS THERAPEUTÉSZHEZ

Azt kérded, miként lehetséges, hogy Jézus, aki mindenek felett áll, szubsztanciálisan az emberekhez kapcsolódik? Bizonyosan nem az emberek létrehozójaként mondják őt embernek, hanem valójában annyiban, amennyiben szubsztanciájának egésze emberi. Mi azonban Jézust nem emberileg [szubsztancionálisan] határozzuk meg, és ő nem is csupán ember (hiszen nem létezhetne szubsztancialitás-felettiként, ha csak ember lenne), hanem valóban *ember, s mindenekelőtt az emberek iránti szeretete teszi őt emberek felettivé és embereket segítővé, emberi szubsztanciából és szubsztancia-felettiséggel fennállva, emberi szubsztanciát felvéve. Ugyanakkor mérték feletti módon teljes a szubsztancia-felettiséggel, mégpedig úgy, hogy ő, aki mindig a szubsztancia felett áll, e szubsztanciafelettiség bőségével bír, így pedig a szubsztanciához is igazság járul e szubsztanciafelettiség bizonyságaként, és így az emberfelettiséget hozta el az emberi állapotba. Az eddigiekről tesz tanúbizonyságot a Szűz természetfeletti fogantatása, és a folyékony víz, amely megtartotta a szilárd és földi anyagú láb súlyát, s nem engedett utat [másnak], a természetfeletti hatalom hatására nem folyt szét. De miért is emlékezzünk meg a számos többi igazságról, amelyek jól ismertek? Ezekben, ha valaki isteni szemlélettel bír, értelem feletti belátással igazolhatja Jézus emberi jellegét, a felülmúlhatatlan tagadás erényét is magában foglalva. Összefoglalva, az, hogy [Jézus] nem ember volt, nem jelenti azt, hogy nem létezett emberként, hanem hogy embertől született, ám az embereket messze felülmúlta, és emberfelettiségében lett igazán emberré. Egyebekben isten(i)sége sem csak Isten által teljesül be, s emberi jellege sem csupán az ember mértékén belül mutatkozik meg, hanem úgy, ahogy egyszerre Isten és ember, s [így] az istenemberség műveletét számunkra újra és újra bemutatja.*

Görög eredetiből fordította Németh Bálint